

A magyar adóreform margójára: szlovák elképzelések és tapasztalatok

Túry Gábor

Magyarországon az év elején felvetett adóreform-elképzelésekkel kapcsolatban élénk diskurzus alakult ki. Abban megegyeznek a vélemények, hogy a köztelherviselés átalakítására szükség van. Abban azonban, hogy a reformok milyen módon és milyen mélységben valósuljanak meg, már nem.

Az adóreformmal kapcsolatban elsősorban az adósávok átalakításáról, illetve csökkentéséről esik szó, jöllehet az adócsökkentés csak része az adóreformnak. Utóbbi ugyanis tartalmazza az adószámítás, a kedvezmények és a visszatérítés rendszerének átalakítását is.

A magyar gazdaság fenntartható fejlődésének megteremtése és a régióban betöltött gazdasági szerepének – ha úgy tetszik versenyképességének – erősítése szempontjából elengedhetetlen az államháztartás reformjának megvalósítása. Ennek egyik igen fontos eleme az adók és járulékok rendszerének átalakítása. A reformok kidolgozása során azonban nem a régió országainak elképzeléseit kell átvennünk, hanem a külföldi tapasztalatok és a hazai adottságok, lehetőségek és nemzetközi előnyöket ígérő koncepciók együttes figyelembe vételével célszerű cselekednünk. Ebből a szempontból értékes adalékokkal szolgálhat a szlovák adóreform áttekintése és egyéves mérlegének megvonása.

A szlovák kabinet 2003 elején jelentette be, hogy átfogó államháztartási reformba kezd. A reform részeként folytatja a már korábban megkezdett átalakítást a társadalombiztosítás rendszerében, valamint megkezdte a nyugdíjbiztosítás reformját is. Az adóreform végrehajtása 2003 augusztusában kezdődött, ami – első lépésként – a jövedéki adóknak az uniós csatlakozási tárgyalásokon vállalt szintre történő emelését jelentette. Az adók emeléséből a szlovák kabinet többletbevételre tett szert. A min-

denki által példaként emlegetett adóreform azonban 2004. január elsejétől lépett életbe. Az új adórendszer eltörölte a személyi jövedelemadó addigi hat adókulcsát (10-38%), megszüntetve ezzel az igen bonyolult adózási rendszert, amely 21 féle adózási lehetőséget jelentett. Helyette bevezette az egységes 19 százalékos kulcsot. A változás az átlagos nettó bérek tekintetében növekedést hozott, ugyanakkor a kis keresetűek esetében komoly áldozatokkal járt, hiszen számukra megszűnt az addigi tízszázalékos adókulcs.

A reform a társasági adó korábbi 25 százalékos mértékét 19 százalékosra csökkentette. Ez lényegesen alacsonyabb, mint a cseh 26 százalék, azonban a magyar 16 százaléknál jelentősen magasabb.

Az egykulcsos adóhoz kapcsolódva a fogyasztási adó (áfa) mértéke szintén 19 százalékra „mérészlódott”. Valójában azonban a szlovák kabinet már 2003 januárjában megkezdte a fogyasztási adó egységesítését, amikor a 23 százalékos áfa 20, a 10 százalékos (ún. kedvezményes áfa) 14 százalékosra változott.

A közvetlen adók esetében a személyi jövedelemadó egykulcsosra alakítása mellett az örökösödési és az osztalékadó, valamint az ajándékra kivetett adót is eltörölték, majd 2005. január elsejével az ingatlan-átruházási adó is megszűnt. Ezzel egy időben – és a decentralizáció keretében – az ingatlanokra kivetett adók a helyi adók körébe kerültek, erősítve ezzel a helyi önkormányzatok pénzügyi helyzetét.

Az adóreformmal kapcsolatban kevés szó esik az egyik legfontosabb változásról, amely nemcsak eltörölte a kedvezményeket, mind a személyi jövedelemadó, mind pedig a társasági adók esetében, hanem az adókulcsok változtatását és az adózás átalakítását átfogó államháztartási reform kereté-

be ágyazta. Így a bevételi oldal mellett a kiadás szerkezetét is átalakították. A kormány ezt a kilencvenes évek végén megkezdett társadalombiztosítási reform megvalósításával és a szociális ellátórendszerek reformjával együtt hajtja végre. Ennek lényege, hogy hatékonyabbá tegye az ellátórendszerek pénzfelhasználását, és ösztönözze a munkavállalást, ezzel is csökkentve a kormányzat egészségügyi és szociális kiadásait. Kevesen tudják, hogy a reform eredményeként kevesebb mint a felére csökkent a családok számára folyósított szociális segély. A koncepció megvalósításának radikalizmusára jellemző, hogy 2005 februárjában az elkecsereedett kelet-szlovákiai cigányok kis híján országos felkelést robbantottak ki. Ugyanakkor az adóreform eredményeképpen a vállalkozások számára átláthatóbbá vált a teherviselés rendszere, amely az ország számára versenyelőnyt jelent.

A költségvetés bevételi oldalát a reform ugyanakkor számottevően nem érintette. 2004-ben a költségvetés hiánya 70,3 milliárd korona, vagyis az előzetesen tervezettnél nyolcmillió koronával kisebb volt, köszönhetően a bevételek növekedésének. A bevételek 242,4 milliárd koronát tettek ki, ami 9,3 milliárd koronás növekedést mutat az előző évihez képest. A növekedés alapvetően a személyi jövedelemadó és a társasági adó formájában befolyt többletből keletkezett. Az éves inflációt is figyelembe véve azonban ez csupán 0,6 milliárd koronás többletet jelent, így az adóbevételek ezen része lényegében változatlan maradt. A közvetlen adókból befolyt bevétel növekedés elmaradását a forgalmi adók bevételi többlete ellensúlyozta. 2004-ben a hozzáadottérték-adó (áfa) éves szinten mintegy 15,8 milliárd koronás növekedést mutatott.

Az adóreform makrogazdasági eredményei – legalábbis rövid távon – mindenképpen kedvezőek. Azonban nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy a szlovák kabinet kész volt áldozatokat hozni a költségvetés kiadási oldalának lefaragásával is. A koncepcióban nyomon követhető az a nagyon lényeges elképzelés, amely a munka adóztatásáról a fogyasztás adóztatására helyezi a hangsúlyt, ezzel is ösztönözve a munkavállalást. A szlovák kabinetnek az adóreform kapcsán megfogalmazott célkitűzései is ezt erősítik meg:

- * a kedvező üzleti környezet megteremtése mind a vállalati szektor, mind a vállalkozók számára;
- * a jelenlegi adórendszer hibáinak és

gyengeségeinek felismerése és kiküszöbölése;

- * az egységes adókulcsok segítségével az általános adómorál javítása;
- * a jövedelmet, valamint a fogyasztást terhelő adók közti egyenlőtlenségek megszüntetése;
- * alacsony kulcsok bevezetése a fennálló kedvezmények eltörlésével;
- * a személyi jövedelemadó esetében az egykulcsos adó bevezetése az eddigi többsávós adózással szemben;
- * a jövedelem többszörös adóztatásának a lehető leggyorsabban történő megszüntetése;
- * a reformok megvalósításakor a kiadási és a bevételi oldal átalakításának kiemelt kezelése.

Az adóreformmal a szlovák kormány mindenekelőtt az ország hosszú távú és fenntartható növekedését kívánja biztosítani, kiemelten az EU és a világ fejlett piacgazdaságait tömörítő OECD-országok viszonylatában. Hasonló, de ennél szélesebben értelmezett versenyképesség kellene, hogy jellemezze a magyar adórendszer átalakításával kapcsolatos távlati gondolkodásmódot. A gazdaság versenyképességének megteremtését, ugyanis nem adóversenyként kell felfogni olyan felzárkózó vagy ugyancsak törekvésre törekvő térségekkel, mint a Távol-Kelet, a szovjet utódállamok vagy a balkáni országok, hiszen a magyar előnyök nem kizárólag adócsökkentéssel teremthetők meg, még közép-európai vonatkozásban sem. Miközben a jelenlegi adórendelkezésekből fakadó hátrányok megszüntetése rövid távon szükséges, a hosszabb távú versenyképességi előnyök megalapozása megköveteli az államháztartás általános reformját, beleértve a kiadási és a bevételi oldalt egyaránt. Még inkább igényli azonban azt az átfogó gazdasági stratégiát, amelyben kifejezésre juthatnak, illetve megteremthetők a magyar gazdaság és társadalom sajátos versenyelőnyei.

* * * * *

Eddig megjelent számaink megtekinthetők és letölthetők a www.vki.hu weboldaltól